

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. III. An satisfactio Christi sit valoris simpliciter infiniti?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

plius. At licet gratiarum actio à Christo exhibitæ, pro beneficio Incarnationis, sit illi æqualis, non tamen illud excedit, cum tale beneficium infinitum sit, sicut & talis gratiarum actio: Ergo Christus ut homo non satisfecit perfectè Deo pro beneficiis in humanitate susceptis.

39. Respondeo primò, negando Antecedens, Christus enim revera compensavit ex virtute gratitudinis beneficium Incarnationis factum humanitati; quia licet ex parte rei data non plus dederit quàm accepit humanitas, sed tantum æquale, ex parte tamen affectus plus dedit; sic enim erat affectus, ut si plusquam à Deo accepit reddere posset, de facto redderet: hoc autem sufficere, ut perfectè ex gratitudine beneficia compensaverit, colligitur ex D. Thoma loco in objectione citato, in resp. ad 1. ubi ait quod quia in recompensatione beneficii magis consideratur affectus quàm effectus, quamvis filius patri, ex parte rei acceptæ, scilicet esse & vivere, nihil æquale possit reddere, ex parte tamen affectus dantis & retribuendis, potest aliquid majus filius patri tribuere.

40. Dices, Si hoc sufficeret ut filius ex perfecta gratitudine patri satisfaceret pro acceptis ab ipso beneficiis, sequeretur puram creaturam posse ad æqualitatem gratias agere Deo pro beneficiis acceptis: Consequens est falsum, & contra Aristotelem 8. Ethic. cap. 13. dicentem: *Diis, parentibus, & magistris, par gratia referri non potest*, quod saltem de personis creatis est verum: Ergo &c. Sequela probatur: Etsi Deo non possit pura creatura reddere plus aut æquale ex parte rei, potest tamen æquale aut plus reddere quàm accepit, secundum affectum: At hoc sufficit, juxta solutionem datam, ad perfectè recompensandum ex virtute gratitudinis beneficium acceptum: Ergo creatura potest Dei beneficia, perfectè ex gratitudine compensare.

41. Respondeo concedendo sequelam, loquendo de beneficiis antecedentibus gratiarum actionem, quia tamen ipsa gratiarum actio novum beneficium est, & per seipsam compensatio esse non non potest, sit consequens ut homo semper maneat debitor Deo, & quod nunquam perfectè ad æqualitatem, etiam affectivè, beneficia accepta compenset: qua ratione probat D. Thomas in 3. dist. 20. quæst. 1. art. 2. ad 1. nunquam posse Deo æquales gratias reddi pro acceptis beneficiis, quia nempe ipsa gratiarum actione beneficia crescunt. Nec oppositum Aristoteles docuit loco citato, loquebatur enim, ut explicat D. Thomas 2. 2. qu. 106. art. 6. ad 1. de æqualitate ex parte rei acceptæ, quam homo diis, parentibus, & magistris, reddere non potest: non enim patri possumus dare vitam, quam accepimus ab illo, nec Deo esse, nec magistro, ut tali, doctrinam; cum magistri munus non sit doceri à discipulo, sed solum docere.

42. Secundò ad principalem objectionem responderi potest, dato Antecedente, negando consequentiam & paritatem: cum enim ad compensationem perfectam ex gratitudine, requiratur reddi amplius quàm sit beneficium acceptum, ut docet D. Thomas, loco in objectione citato; ad compensationem autem ex iustitia perfecta, sufficiat æquale reddi; ex eo quod Christus non potuisset ex gratitudine perfectè compensare beneficia facta humanitati, non rectè colligitur, ipsum non potuisse de condigno satisfacere pro offensa, quia satisfactio est in materia iustitiæ, gratiarum

A autem actio in materia gratitudinis.

Obijcies quartò contra secundam conclusionem: Valor satisfactionis Christi non est major gravitate offensæ: Ergo illa non est ab intrinseco superabundans & excedens. Consequentia patet, Antecedens probatur. Gravitas offensæ est infinita simpliciter in genere moris, ut docuimus in Tractatu de peccatis. Sed unum infinitum alio majus non est: Ergo valor satisfactionis Christi, non est ut major gravitate offensæ.

Respondeo negando Antecedens, ad cujus probationem, concessa Majori, distinguo Minorem: Unum infinitum alio majus non est, in eodem genere in quo est infinitum, concedo Minorem: in alio genere, nego Minorem, & Consequentiam; infinitas enim satisfactionis Christi est in genere valoris & bonitatis moralis; infinitas verò offensæ, in genere mali; ex quo solum sequitur, quod in genere mali, seu gravitatis offensivæ, nihil deur majus; non autem quod satisfactio Christi, comparata in valore cum gravitate offensæ, non sit major illa: sicut si daretur linea infinita in genere lineæ, non daretur alia linea major, licet major quantitas dari posset, scilicet quantitas corporis infiniti, & si daretur actus misericordiae infinitus in linea misericordiae, solum sequeretur quod in illa linea nihil majus daretur, non verò quod actus charitatis infinitus in genere charitatis, majoris valoris meritorij non esset.

Obijcies ultimò: Si satisfactio Christi excederet gravitatem offensæ mortalis, sequeretur injustè à Deo postulatam fuisse, ad recompensationem illius: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela probatur: Persona offensa justè solum potest exigere satisfactionem æqualem injuriæ sibi irrogatæ, & non nisi injustè potest exigere satisfactionem superexcedentem: Ergo si satisfactio Christi fuit majoris valoris gravitate offensæ, injustè Deus illam exegit pro compensatione peccati humani generis.

D Respondeo negando sequelam, ad cujus probationem, distinguo Antecedens: Persona offensa, justè solum potest exigere satisfactionem æqualem, quando est possibilis æqualitas in satisfactione, absque excessu, concedo Antecedens: quando non est possibilis, nego Antecedens, & Consequentiam; quia in præsentia, non potest dari æqualis satisfactio pro offensa peccati mortalis, nisi exhibeatur à persona divina, subsistente in natura creata, ut articulo præcedenti ostendimus; & quia eo ipso quod persona divina, in natura assumpta operetur, non potest non dare plus dignitatis suis operationibus, quàm sit gravitas offensæ, hinc fit justè à Deo postulari satisfactionem Christi, etsi sit superexcedens & superabundans. Quod exemplo aptissimo explicabitur art. sequenti §. 3. num. 78.

ARTICULVS III.

An satisfactio Christi sit valoris simpliciter infiniti?

R Recentiores Scotistæ, etsi concedant operationes Christi esse summi valoris, ita ut ab actionibus puræ creaturæ in valore adæquari non possint, negant tamen esse valoris simpliciter infiniti, etiam in genere moris. Ita docent Rada p. contr. 17. art. 2. Faber in 3. disp. 45. cap. 2. & 3. &

Castillo in presenti disp. 3. quæst. 2. secuti Scotum in 3. dist. 19. quæst. unica, & in 4. dist. 15. Oppositum docent omnes Thomistæ, tam recentiores, quam antiqui, unde fit

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

Dico igitur, satisfactionem Christi esse valoris simpliciter infiniti in genere moris.

48. Probatur primò ex Clemente VI. in extrava-
ganti *Unigenitus, de penitentis. & remissionibus*,
ubi affirmat unicam sanguinis Christi guttam,
propter unionem humanitatis cum Verbo, pro
totius humani generis redemptione sufficere po-
tuisse. Ubi nota verba illa, *propter unionem*, quæ
apertè declarant, merita & satisfactiones Christi
fuisse infiniti valoris ab intrinseco, & non pro-
pter acceptationem Dei extrinsecam. Nota etiam
Pontificem ibidem asserere, ob talem infinitatem
meritorum & satisfactionum Christi, non esse
metuendum, ut peccatorum multitudine exhau-
riantur. Verba ejus sunt: *De cuius consumptione*
(scilicet thesauri Ecclesiæ) *aut diminutione, non*
est aliquatenus formidandum, propter infinita me-
rita Christi: si autem illa non essent valoris sim-
pliciter & ab intrinseco infiniti, posset formidari,
ne peccatorum multitudine tandem exstingueren-
tur, aut consumerentur, ut infra ponderabimus,
expendendo tertiam probationem nostræ conclu-
sionis: Ergo &c.

49. Probatur secundò ex D. Thoma infra quæst.
48. art. 2. ad 3. ubi hæc scribit: *Dicendum quod*
dignitas carnis Christi non est estimanda solum se-
condum carnis naturam, sed secundum personam
assumentem, in quantum scilicet erat caro Dei, ex
quo habebat dignitatem infinitam. Ubi cum D.
Thomas sine ullo addito diminutione loquatur,
non est cur ad infinitatem secundum quid, vel so-
lùm extrinsecam, seu ab extrinseca solum Dei ac-
ceptione proveniente, illius verba coarctentur.

50. Probatur tertio ratione: Satisfactioni quæ in
valore non est simpliciter infinita, vis satisfacto-
ria pro culpis syncategorematicè infinitis compe-
tere nequit: At satisfactio Christi gaudet vi satis-
factoria sufficiente pro peccatis syncategoremati-
cè infinitis: Ergo in ratione valoris satisfactorij
est infinita simpliciter. Minor est certa, tum quia
si satisfactio Christi talem vim non haberet, ejus
sufficiencia in determinato numero peccatorum
terminaretur, & consequenter posset formidari,
ne tantum multiplicarentur peccata, ut termi-
num præfixum excederent, & satisfactio Christi
extingueretur, quod repugnat verbis Clementis
VI. suprà relatis. Tum etiam, quia cum pecca-
tum Adæ de se sufficiens sit inficere infinitos ho-
mines, si nascerentur ex ipso Adam; si Christi sa-
tisfactio non esset de se sufficiens ad delenda om-
nia mundi peccata, quantumcumque in infinitum
multiplicarentur, esset minor illo, quod est con-
tra Apostolum ad Roman. 5. Major verò in qua
est difficultas, sic ostenditur. Vis effectiva phy-
sica effectuum inæqualis perfectionis usque in in-
finitum syncategorematicè, non potest causæ non
infinite physice convenire, unde omnipotentia
Dei infinitatem ex eo colligunt Theologi, quod
ad effectus syncategorematicè infinitos inæqualis
perfectionis extenditur: Ergo pariter vis effecti-
va moralis effectuum inæqualium sine termino,
convenire nequit actioni quæ in genere moris
simpliciter infinita non est.

Tom. IV.

A Confirmatur & magis illustratur hæc ratio.
Effectus nequit causæ perfectionem excedere:

Ergo effectus infinitus nequit in causa finita con-
tineri, & consequenter ut aliqua causa habeat
vim causativam effectuum in infinitum multipli-
cabilium, debet habere infinitatem physicam, si
continentia sit physica; moralem verò, si conti-
nentia sit moralis; subindeque, si satisfactio Chri-
sti gaudeat vi satisfactoria sufficiente pro culpis
syncategorematicè infinitis, continebit valorem
moralem simpliciter infinitum. Sicut si esset pec-
unia tanti valoris, quæ sola sufficeret ad emen-
dum quascumque res, quantumvis in valore &
pretio crescerent, illa requireret infinitum valo-
rem. Et charitas quæ immutata manens, potens
esset elicere actus intensiores & intensiores in in-
finitum, esset actu infinite intensa.

B Respondent Scotistæ, quod ut satisfactio Chri-
sti sit sufficiens pro culpis syncategorematicè in-
finitis, sufficit quod sit superioris ordinis ad of-
fensam, cum res inferioris ordinis, quamvis infi-
nita, adæquare nequeat id quod in superiori or-
dine existit.

Sed contra primò: Esto in physicis res ordinis
inferioris adæquare nequeat id quod in superiori
ordine existit, in moralibus tamen hoc universali-
ter verum non est, ut constat in actibus miseri-
cordiæ, vel justitiæ, qui specificè inferiores sunt
actui charitatis, & tamen plures actus repetiti
misericordiæ & justitiæ, vel actus magnæ inten-
sionis, adæquare & excedere possunt in valore
meritorio unum actum charitatis. Peccatum
etiam charitati oppositum, est gravius specificè
peccatis oppositis aliis virtutibus; & tamen pec-
cata aliis virtutibus opposita, sæpius repetita, vel
intensissimo conatu patrata, excedere possunt in
gravitate unum peccatum contra charitatem com-
missum: Ergo si valor satisfactionis Christi non
sit infinitus simpliciter, quamvis sit superioris or-
dinis ad offensas ab hominibus commissas, pore-
rit tamen offensarum multitudine adæquare, &
consequenter extinguere.

D Secundò, Esto infinita ordinis inferioris ne-
queant physice adæquare rem ordinis superioris,
in illa tamen, nisi physice sit infinita, efficienter
contineri non possunt; alias ex continentia effe-
ctuum sine termino in divina omnipotentia, non
colligeretur ejus infinitas, sed solum quod esset in
ordine superiori ad res omnes creabiles constituta:
Ergo pariter, esto infinita ordinis inferioris in
genere moris, adæquare nequeant id quod existit
in ordine superiori, in illo tamen moraliter effe-
ctivè contineri non poterunt, nisi in illo ordine il-
lud infinitum sit; unde cum satisfactio condigna
pro culpis mortalibus syncategorematicè infini-
tis, contineat effectivè moraliter remissionem
peccatorum sine termino, non solum est ordinis
superioris, sed etiam in genere moris simpliciter
infinita.

E Denique suaderi potest conclusio ratione quam
insinuat D. Thomas hic art. 2. ad 2. quodlib. 2.
art. 2. in argum. *sed contra*, & in 3. dist. 20. quæst.
1. art. 2. in corpore. Tanto major est valor satis-
factionis, quanto major est dignitas personæ satis-
facientis: Sed dignitas personæ Christi satisfac-
ientis, est simpliciter infinita: Ergo & valor sa-
tisfactorius operationum ejus est infinitus simpli-
citer. Minor est certa de fide. Major verò sic
ostenditur. Satisfactio pro offensa seu injuria, de
qua hic est sermo, fit per exhibitionem honoris &
reverentiæ: Sed honor eo est major, quo dignior

H h h ij

est persona honorans; quâ de causâ honorari à Rege, magis æstimatur quàm honorari ab equite; & magis ab hoc, quàm à plebeio, quia honor est in honorante: Ergo tantò major est valor satisfactoris, quanto major est dignitas personæ satisfaciens.

54. Hinc rationi, quæ præcipua & fundamentalis est, respondent primò Scoti Discipuli, satisfactorium non crescere arithmetice, ad incrementum dignitatis personæ satisfaciens (hoc est æqualem dignitatem cum illa participando) sed geometricè tantùm, & secundùm proportionem; id est taliter quòd si persona satisfaciens superior sit, illius etiam satisfactorio, satisfactorium personæ inferioris excedat; subindeque ex hoc quòd persona Christi satisfaciens, sit infinita dignitatis, non sequi illius satisfactorium esse infiniti valoris, sed solum omnes personæ creatæ satisfactories excedere.

55. Sed contra: Si satisfactorio non crescit arithmetice, sed tantùm geometricè, ad incrementum dignitatis personæ satisfaciens, poterit adeò crescere satisfactorio puræ creaturæ, ut in valore & dignitate Christi satisfactorium adæquet: Sed hoc dici nequit, ut fatentur Adversarij: Ergo nec illud. Sequela Majoris probatur, argumento ad hominem, desumpto ex principiis Adversariorum, qui docent quòd offensâ non crescit arithmetice, ad incrementum personæ offensæ, sed solum geometricè; ex quo inferunt, offensam contra Deum commissam, tantæ gravitatis non esse, ut pro illa à pura creatura condigna satisfactorio exhiberi non possit. Probatur, inquam, sequela argumento desumpto ex illo Adversariorum principio: Si enim distantia personæ divinæ offensæ, à persona creatæ satisfaciens, non obstat quominus satisfactorio adæquare possit offensam, quia persona cui irrogatur non dat illi infinitatē: etiam distantia personæ Christi satisfaciens à persona satisfaciens creatæ, impedire non poterit, quin satisfactorio creaturæ adæquare valeat Christi satisfactorium, quandoquidem persona infinita satisfaciens, juxta Adversarios, non dat satisfactorio suæ valore infinitum.

56. Respondent secundò Scotistæ, quòd sicut licet objectum infinitum, quantum est de se, possit communicare actui infinitam perfectionem; si tamen principium elicivum actus finitum sit, limitat influxum objecti, ne actui suam infinitatem communicet: ita licet persona Christi satisfaciens, possit quantum est de se dare infinitatem actui satisfactorio, quia tamen operatur medio principio quo limitato, nempe naturâ humanâ, impeditur ab illa, ne actibus suis satisfactoriis infinitum valorem communicet.

Sed contra primò: Plus ad satisfactoris dignitatem confert persona satisfaciens, quàm objectum; unde obsequium à Rege exhibitum, regium censetur, non autem obsequium Regi exhibitum ab alio; & operationes Christi, *Theandricæ* & *Dei-viriles* appellantur, cum tamen operationes quæ Deum ut objectum respiciunt, tali denominatione non gaudeant: Ergo ex objecto, ad personam satisfaciens efficac argumentum desumi nequit.

Secundò, Et si principium quo eliciat entitatem actuum, dignitatem tamen, seu valorem morale, à persona desumptum non causat: Ergo licet limitatio principij quo elicientis, limitet actus Christi Domini, quantum ad perfectionem physicam illorum, non tamen quantum ad dignita-

tem & valorem morale, qui ipsis competit ex dignitate personæ: Unde ex eo quòd persona Christi non influit in suas operationes immediate, sed medio principio quo finito & limitato, nimirum humanitate assumptâ, non rectè colligitur, quòd illis infinitum valorem communicare nequeat.

Ad majorem hujus assertionis intelligentiam, & plurium argumentorum solutionem, diligenter observandum est, quòd sicut in Rege aliquæ sunt actiones, quæ non sunt reflexivæ supra suppositum Regis à quo eliciuntur, & quæ proinde, cæteris paribus, non sunt majoris dignitatis in Rege, quàm in rustico, ut comedere, dormire, deambulare &c. Aliæ verò, quæ redundant in ipsam personam Regis, à qua proinde maximum trahunt valorem & dignitatem, ut genuflexio, petitio veniæ, & aliæ similes actiones, quibus ipsa persona Regis subjicitur, & humiliatur. Ita similiter in Christo duo erant genera actionum; aliæ enim erant, quæ supra suppositum Verbi Divini non reflectebantur, ut deambulatio, comestio &c. Aliæ verò, quæ in personam ipsius redundabant, & supra divinum suppositum reflectebantur; quales erant actus obedientiæ, humilitatis, religionis, gratitudinis, satisfactoris, & aliæ similes; quibus ipsum divinum Christi suppositum, in natura assumpta sese Deo subiciebat, quæ operationes vocari solent à Theologis, cum Dionysio lib. 2. de divin. nomin. *Theandricæ*, seu *Dei-viriles*, vel cum Damasceno, *Deificæ*; sicut actiones quæ procedunt ex imperio & dictamine rationis, à Theologis, *humana* appellantur. Actiones ergo primi generis in Christo non erant infinitæ dignitatis, quia cum non essent reflexivæ supra suppositum Verbi Divini, ab eo non poterant trahere infinitum valorem; bene tamen operationes secundi generis, quia tales actiones reflexivæ supra divinum Christi suppositum, non constabant ex solis Christi operationibus præcisè sumptis, sed ex operationibus & persona Christi, ut moraliter informant tales actiones, & cum ipsis unam integram satisfactoriem constituentem; ac proinde tantæ erant dignitatis & æstimabilitatis, quantæ erat ipsum suppositum Christi, quòd cum esset infinitæ dignitatis, & perfectionis, communicabat hujusmodi actionibus infinitum valorem. Ex quo facillè intelliges, quid sit infinitas, seu infinitus valor satisfactoriorum Christi, non est enim aliud quàm relatio quædam transcendentalis, quam dicunt actiones Christi *Theandricæ* & satisfactoriæ, ad infinitam Christi personam, ut ad principium quòd per eas humiliat & Deo submissum.

§. II.

Præcipua objectiones solvuntur.

Obijcies primò: In merito Christi Domini non est vis meritoria in infinitum syncategorematicè: Ergo ex isto capite non rectè probatur infinitas ejus simpliciter, subindeque nec infinitas satisfactoris Christi, cum eadem sit ratio de satisfactorio Christi, ac de ejus merito. Utraque Consequentia patet, Antecedens probatur. Vis meritoria syncategorematicè infinita ea est, quæ quocunque præmio dato non exauritur, sed ulterius præmiabilis manet: At vis meritoria Christi, talis non est: Ergo non est infinita syncategorematicè. Minor probatur: si Pater carnem assumeret intuitu alicujus operis Christi, vis meritoria talis operis exhausta maneret; tunc

enim meritum exhauritur, quando ei correspondet premium æqualis valoris: incarnatio autem Patris, æqualis æstimationis est cum quocumque opere Christi, & consequenter adæquat valorem meritum illius: Ergo valor meritorius operationum Christi, talis conditionis non est, ut quovis premio dato, inexhaustus subsistat, & ultiori premio dignus sit.

59. Respondeo primò: De ratione meriti infiniti non esse quod per infinitum premium exhauriri non possit, sed solum quod nullo finito premio exhauriatur: cum autem Incarnatio Patris premium sit infinitum, non obstat infinitati meritum Christi, quod per tale premium adæquatur, & veluti exhauriatur.

Respondeo secundò, in tali casu non fore exhauriendam merita Christi extensivè, sed intensivè solum, quia licet haberent premium sibi adæquatum secundo modo, non tamen primo modo. Nec obstat premium illud fore infinitum simpliciter, nam hoc solum probat non posse opus Christi illo remuneratum, extendi ad aliud non contentum quoad æquivalentiam in ipso; non verò quod non extenderetur ad alia, in illo eminenter contenta, qualia sunt omnia premia creata, quæ in Incarnatione æquivalenter continentur.

60. Objicies secundò: Dignitas satisfactionis, aut valor meritorius, non crescit arithmetice ad incrementum dignitatis personæ satisfaciens aut merentis: Ergo ex infinita dignitate personæ, non redditur satisfactio simpliciter infinita. Consequentia patet, Antecedens probatur. Si valor meritorius cresceret arithmetice, ad incrementum dignitatis personæ, sequeretur quod quò justus intensiori gratiâ gauderet, eò magis mereretur, cæteris paribus: Consequens est falsum, alias si darentur duo homines iusti, quorum unus haberet gratiam ut octo, & alter ut quatuor, & uterque actum charitatis intensum ut quatuor eliceret, actus primi esset meritorius ut octo, secundi verò solum ut quatuor, quod videtur falsum, & contra illud Scripturæ, *Reddet unicuique juxta opera sua.*

61. Respondeo negando Antecedens, ad cujus probationem, nego sequelam: cum enim gratia sit habitus, subditur nostræ voluntati quoad usum, & solum dignificat, juxta influxum quem præstat: unde sicut nullatenus dignificat, si nullatenus influat, ut contingit quando homo iustus non utitur gratiæ influxu, sed in actum merè naturalem prorumpit; ita cum influat, non dignificat nisi juxta quantitatem influxus; ac proinde, si quamvis gratia sit intensio ut octo, non influat nisi ut quatuor, solum præstat dignitatem ut quatuor, alià intentione materialiter solum & concomitanter se habente: persona autem Verbi non subditur usui libero voluntatis, cum substantialis sit, & non possit voluntas sine personæ concursu operari, ideoque dignificat secundum totum quod potest, & per consequens infinitè.

62. Objicies tertio: Christus non satisfecit Deo pro peccatis hominum, in quantum Deus, sed in quantum homo; quia satisfaciens, quæ tale, est inferior illo cui fit satisfactio: Sed Christus, in quantum homo, non potuit suis operationibus satisfactoriis communicare valorem infinitum: Ergo satisfactio Christi non potuit esse valoris infiniti simpliciter.

63. Respondeo quod si ly *in quantum* reduplicet supra principium quo & formale satisfactionis, Christus satisfecit in quantum homo: si verò re-

Tom. IV.

A duplicet supra principium quod, dico ipsum satisfecisse ut Deum, subindeque potuisse communicare valorem infinitum simpliciter suis operibus satisfactoriis, cum valor satisfactionis præcipue à principio quod desumatur.

Dices primò: Conflatum ex duobus, quorum 64. unum est finitum, etsi alterum infinitum sit, non est infinitum simpliciter, sed solum secundum quid, ut constat in corpore, cujus longitudo esset infinita, profunditas verò sive latitudo finita; illud enim non esset infinitum simpliciter in genere quantitatis, quia coalesceret ex aliqua parte finita: At satisfactio Christi constat ex valore sumpto à gratia habituali, ex objecto, & aliis circumstantiis, qui limitatus est & finitus: Ergo licet valor à persona Verbi sumptus, infinitus sit, non est infinitus simpliciter.

Respondeo distinguendo Majorem: Si pars infinita eminenter contineat partes finitas, nego Majorem. Si non contineat illas eminenter, transeat Major; & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam, quia valor personalis eminenter continet alios valores, qui in satisfactione Christi sumuntur ex aliis capitibus. Unde sicut hoc complexum, *Deus homo*, est infinitum simpliciter, etsi humanitas finita sit, quia Deus ex quo hoc conflatum componitur, eminenter continet illam. Ita satisfactio Christi est simpliciter infinita in ratione valoris satisfactorij, quia valor personalis eminenter continet valorem ex aliis principiis sumptum. Et ratio est manifesta, quia si una ex partibus est simpliciter infinita, non potest ex consortio partis finitæ, suam infinitatem amittere.

Dices secundò: Persona Verbi non tribuebat 66. valorem Christi operibus, nisi ut unita humanitati: Sed ut unita humanitati, non poterat illis tribuere valorem nisi finitum, quia non infinitè, sed finito modo, erat ipsi humanitati unita; unio enim cum sit creata, necessario est finita: Ergo etsi persona Verbi infinita sit, non tamen propterea tribuebat Christi operibus valorem infinitum simpliciter. Potestque hoc explicari exemplo visionis beatificæ: licet enim essentia divina in ratione speciei intelligibilis, sit infinita; subindeque intellectui divino, cui infinito modo, & per identitatem est unita, sit ratio cognoscendi omnia, & comprehendendi divinam omnipotentiam; quia tamen finito modo, & juxta mensuram luminis gloriæ, intellectui beato conjungitur, illum non determinat, nec reddit potentem ad eliciendam visionem infinitam, & comprehendendam divinam omnipotentiam.

Respondeo quod licet persona divina non causet 67. valorem in Christi operibus, nisi ut unita naturæ humanæ, & talis unio sit finita, non tamen propterea sequitur quod ipse valor finitus sit: Tū quia talis unio, solum se habet ut conditio sine qua divinum suppositum non tribueret valorem Christi operibus: conditio verò impedire non valet infinitatem formæ moralis. Tum etiam, quia unio humanitatis ad Verbum, esto finita sit, non impedit quin humanitas infinitè sanctificetur, & dignificetur ab illo. Addo quod, unio ipsa dignificatur à supposito Verbi Divini: unde licet sit finita in genere entis & physice, moraliter tamen est infinita. Ad illud verò quod subditur de essentia divina in ratione speciei intelligibilis, respondetur negando paritatem: quia lumen gloriæ, juxta cujus mensuram unitur intellectui creato divina essentia, non est sola conditio ad videndum,

H h h iij

sed ratio agendi, unde exemplum illud non est ad rem.

68. Dices tertio: Eodem modo se habet suppositum in ordine ad operationem quam elicit, sicut obiectum respectu actionis quam terminat: Sed ex eo quod aliqua actio versetur circa obiectum infinitum, non est infiniti valoris & dignitatis, ut patet in visione beata, & in actu charitatis: Ergo pariter ex eo quod aliqua operatio procedat à persona infinita, non continet dignitatem & valorem infinitum simpliciter. Minor est certa, Major vero probatur ex paritate rationis: nam sicut obiectum censetur extrinsecum actioni quam terminat, ita suppositum operationi quam elicit.

69. Respondeo negando Majorem, nam qualibet operatio magis unitur supposito à quo elicitur, quam obiecto quod attingit; hoc enim omnino extrinsecum est, neque ullo modo intimè coniungitur cum ipsa operatione: At verò persona intimam quandam habet cum operatione satisfactoria unionem, quia suppositum exhibens aliquam actionem in compensationem offensæ, non se habet solum per modum causæ efficientis, respectu talis operationis moraliter consideratæ, sed etiam habet rationem causæ formalis, moraliter informantis talem operationem, & cum ea tanquam cum comparte componentis unam integram satisfactionem, compositionem morali; sicut ex rebus & verbis in sacramentis, tanquam ex materia & forma, unionem quadam morali, fit totum quoddam morale. Unde quamvis suppositum se habeat merè extrinsecè respectu operationis in esse physico consideratæ, nec intimam habeat cum ea unionem & colligationem; secùs tamen respectu operationis consideratæ moraliter, & in ratione satisfactoriæ. Per quod patet ad probationem Majoris.

70. Ex hoc etiam intelliges, operationes Christi non habuisse valorem infinitum simpliciter, ex eo quod per illas Christus ipse offerebatur, sed ratione traditæ, quia nempe persona Verbi erat illarum causa efficiens, & subiectum recipiens. Patet hoc corollarium: Primò quia si Christus non seipsum offerret in redemptionem pro peccatis hominum, sed aliquid purè creatum, operationes ejus essent infiniti valoris: Ergo infinitas valoris in ejus operationibus, non sumitur ex re oblata, sed ex persona offerente. Secundò, si ex re infinita oblata, infinitas valoris operibus Christi competeret, sequeretur actus quibus B. Virgo Christum obtulit in templo, fuisse infiniti valoris, quod non est dicendum; aliàs fuissent satisfactio sufficiens pro peccatis generis humani. Tertiò, Christus ut res oblata est oblationis obiectum: At obiectum, quamvis sit infinitum, non dat actui quem specificat infinitam dignitatem, ut constat ex dictis: Ergo Christus ut materia oblata non confert suis operibus dignitatem infinitam, quamvis ex hoc capite major eis dignitas conveniat, quam si res oblata esset aliquid purè creatum.

§. III.

Solvuntur argumenta ab inconvenientibus.

71. Arguunt ultimò Scoti Discipuli ex pluribus absurdis & inconvenientibus quæ videntur sequi ex nostra sententia. Si enim satisfactio Christi sit simpliciter infinita, sequitur primò quod Christus Dominus per unicam actionem satisfecit sufficienter pro peccatis totius generis humani, & quod per primum actum in Incarnationis

sua momento exhibitum nos redemit, quod est contra Sacram Scripturam, quæ redemptionem hominum passioni & morti Christi attribuit, unde ceteræ actiones Christi videntur superflue.

Secundò sequitur, non esse majorem valorem in una actione Christi, quam in altera, imò nec in omnibus simul, quam in qualibet seorsim: hoc autem videtur absurdum, actus enim charitatis v. g. à Christo elicitus, majorem continebat valorem, quam actus temperantiæ, vel humilitatis. Sequela probatur: nam inter illa quæ secundum aliquam rationem infinita sunt, non potest dari majus aut minus, v. g. si daretur duplex linea secundum longitudinem infinita, una non posset esse longior altera, ut docent Philosophi in 3. Phisicorum.

Tertiò sequitur, non dari aliam satisfactionem quam Christi, atque adeò nos non debere satisfacere pro peccatis nostris, quod est hæresis Lutheri & Calvini, damnata in Tridentino sess. 14. can. 4. Sequela probatur: Infinitum in aliquo genere non potest esse nisi unum, ut dicitur in 3. phisic. cum includat omnem perfectionem illius generis: Ergo si satisfactio Christi sit infinita, non poterit dari altera.

Quartò, si satisfactio Christi fuisset valoris simpliciter infiniti, plus exactum fuisset à Christo, quam esset debitum per peccatum, quod videtur repugnare divinæ justitiæ. Sequela probatur: In probabili sententia, peccatum in ratione offensæ continet malitiam extrinsecè tantum & secundum quid infinitam: Ergo si Deus exegit à Christo satisfactioem simpliciter infinitam, plus ab illo exactum fuit, quam esset debitum per peccatum.

Denique sequitur operationes satisfactorias & meritorias Christi, necessariò à Deo acceptari in ordine ad offensæ remissionem, & præmium quod promerentur: Consequens est falsum, quia si omne pactum secludamus, potuisset Deus illas irremuneratas relinquere: Ergo &c. Probatur sequela, si operationes Christi essent infiniti valoris, essent à Deo infinite acceptabiles: Sed opus infinite acceptabile, necessariò acceptatur, sicut obiectum infinite amabile, necessariò amatur à Deo: Ergo si Christi operationes, sunt valoris infiniti simpliciter, necessariò acceptantur à Deo ad præmium quod promerentur.

Respondetur negando ex nostra assertione sequi aliquod ex his inconvenientibus. Unde ad primum distinguo Majorem: si satisfactio Christi sit infinita, sequitur quod Christus sufficienter per unicam actum satisfecit: quoad quantitatem pretij, concedo: quoad quantitatem pretij, & simul quoad deputationem, nego.

Explicatur hæc distinctio: Duo requiruntur ad emendum aliquid, primum est quod pretium exhibitum sit æquale valori rei quæ emitur; aliàs non esset pura emptio, sed alius contractus, partim ex emptione, partim ex donatione constitutus. Secundum est deputatio illius pretij ad compensationem pro re empta: si enim quis æquale, vel etiam majus pretium daret venditori, nec designaret illud ad solutionem rei emptæ, sed ad aliquid aliud, tunc tale pretium, quantumcumque æquale & excedens, non satisfaceret pro re empta. Idem cum proportionem dicimus in proposito de Christi satisfactioe: licet enim, quantum est ex parte valoris, unica actio Christi esset sufficientissima ad redimendum genus humanum, & ad satisfaciendum pro omnibus peccatis; tamen ut

DE NECESSITATE INCARNATIONIS. 431

Christus Dominus Partis gloriam promoveret, & amorem suum erga homines amplius manifestaret, noluit deputare quamlibet actionem suam seorsim ad completam satisfactionem; sed omnes suas operationes & passiones, usque ad mortem inclusive, per modum unius integri & completi pretij, ad redemptionem nostram voluit ordinare; ideoque in morte tantum & passione Christi, fuit completa redemptio generis humani, & perfecta ac rigorosa satisfactio pro peccatis nostris exhibita.

76. Ad secundum dicendum est, in actionibus Christi Domini duplicem esse bonitatem & valorem, non quidem realiter, sed formaliter distinctum: alterum ex objecto & circumstantiis, qui idcirco vocatur *objectivus*: alterum ex dignitate personae, qui propterea dicitur *personalis*. Primus valor non erat infinitus, nec consequenter aequalis in omnibus actionibus Christi, sed major, vel minor, juxta majorem vel minorem excellentiam objecti talium actuum: unde in actu charitatis Christi erat major valor objectivus, quam in actu temperantiae. Secundus vero, cum esset simpliciter infinitus, erat aequalis, imò & unicus in omnibus actionibus & passionibus Christi, & de hoc valore verum est quod dicitur in argumento, nimirum quod non fuit major, saltem intensive, in omnibus simul actionibus Christi, quam in unica. Sicut enim docent Theologi i. p. quaest. 3. quod tota Trinitas non est quid majus solo Patre, nisi solum extensive; ita etiam & tota collectio actuum Christi Domini, non est quid majus & dignius uno actu secundum valorem personalem, nisi extensive; imò & adhuc extensive secundum quid, & improprie: sicut Deus & creatura simul, secundum quid & improprie tantum, sunt aliquid perfectius extensive, quam solus Deus; non quod aliquid perfectionis sit in uno quod non sit in alio, sed quia eadem omnino perfectio est magis extensa & multiplicata in uno quam in alio, ut in Tractatu de attributis declaravimus.

Disp. 4.
art. 2.
§. 2.

77. Ad tertium negatur sequela, ad cuius probationem dicendum est, quod licet infinitum physicè & in genere entis non possit esse nisi unum, infinitum tamen solum in aliquo genere, multiplicari potest, ut docet S. Doctor infra quaest. 10. art. 3. ad 3. his verbis: *Ad tertium dicendum quod id quod est infinitum omnibus modis non potest esse nisi unum, unde & Philosophus dicit in 1. de coelo. quod quia corpus est ad omnem partem dimensionum, impossibile est esse plura corpora infinita. Si tamen aliquid esset infinitum uno modo tantum, nihil prohiberet esse plura talia infinita: sicut si intelligeremus plures lineas infinitas secundum longitudinem protrahatas in aliqua superficie finita secundum latitudinem.* Cum ergo satisfactio Christi sit infinita solum in aliquo genere, nimirum in genere moris, & in ratione satisfactionis, non verò physicè & in genere entis, non repugnat posse dari aliam satisfactionem ipsi aequalem, qualis esset satisfactio alterius personae divinae subsistentis in aliena natura: vel inaequalem, qualis est satisfactio Angeli, vel puri hominis.

78. Ad quartum respondeo primò, negando sequentiam Majoris; cum enim peccatum mortale contineat malitiam simpliciter & intrinsecè infinitam, ut in Tractatu de peccatis ostensum est, ex infinitate peccati, non rectè colligitur, plus exactum fuisse à Christo, quam esset debitum per peccatū, cum malitia intrinsecè & simpliciter infinita, exigit satisfactionem eodem modo infinitam.

Disp. 9.
art. 6.

A Respondeo secundò, nullum esse inconveniens concedere, quod per accidens fuerit plus exactum à Christo, quam esset debitum pro hominum peccatis, quia non poterat ab ipso exhiberi Deo aliqua satisfactio, quae non excederet malitiam peccati; nec à puro homine aliqua, quae ipsam adaequaret. Non est autem injustum petere per accidens ab aliquo aliquid excedens debitum, quando est illi impossibile aliquid reddere quod sit solum aequale, & quod illud non excedat. Sicut si quis à paupere extremè indigenti abstulisset nummum argenteum, & postea non haberet nisi nummum aureum quem restitueret, teneretur ei dare nummum aureum, quamvis per accidens excederet nummum argenteum quem abstulerat; quia in tali casu non posset ei exhibere satisfactionem purè aequalem, sed solum superabundantem & excedentem.

B Ad ultimum inconveniens constabit solutio ex dicendis articulo sequenti §. 6. ubi resolvemus, an satisfactio rigorosa inducat in eo cui exhibetur obligationem strictam iustitiae ad eam acceptandam.

ARTICULVS IV.

An satisfactio Christi fuerit de rigore iustitiae?

C Aliud est aliquam satisfactionem esse ex sua natura aequalem & condignam, aliud illam procedere secundum leges strictae & rigorosae iustitiae. Ad primum enim sufficit ut compensatio fiat ad aequalitatem, & tantum à debitore solvatur, quantum debetur creditori; ad secundum verò, praeter aequalitatem, quae in omni condigna satisfactione reperiri debet, aliae exiguntur condiciones, quas statim exponemus. Unde sunt aliqui Recentiores, qui licet admittant Christi satisfactionem fuisse condignam & aequalem, imò & superabundantem ac excedentem, negant tamen fuisse de rigore iustitiae, quia aliquam ex conditionibus illis, ipsi deesse existimant. Ita Vazquez hic disp. 7. & 8. Lorca disp. 8. Lessius de perfectionibus divinis cap. 2. num. 12. Delugo disp. 3. & 4. & alij ex Recentioribus. Thomistae verò, quibus adherent Valentia in praesenti, puncto §. Suarez disp. 4. sect. 5. Martinonius disp. 2. sect. 9. & plures alij, asserunt Christi satisfactionem non solum fuisse condignam & aequalem, sed etiam de toto rigore iustitiae, seu omnes condiciones ad strictam & rigorosam iustitiam requisitas, in illa repertas esse; quod ut manifestum fiat, & nostra stabiliatur sententia, condiciones illae breviter hic recensendae & explicandae sunt.

79.

§. I.

E Recensentur & explicantur condiciones ad rigorosam satisfactionem requisite, & conclusio affirmativa statuitur.

O mnes ferè Theologi conveniunt, praeter aequalitatem, quae in omni condigna satisfactione reperiri debet, quatuor adhuc requiri condiciones, ad hoc ut aliqua satisfactio sit de toto rigore iustitiae. Prima est ut sit ad alterum; Nam rigorosa satisfactio essentialiter ordinatur ad faciendam perfectam aequalitatem: Sed perfecta aequalitas non potest esse ejusdem ad seipsum: Ergo ad rigorosam satisfactionem necessariò requiritur quod sit ad alterum. Major patet, satisfactio enim rigorosa est actus iustitiae: iustitia verò res-

80.